

НОСТА АБРАШЕВИЋ:

ПЕСМЕ

Умире друштво н'о трошна лађа.
Из смрти беде — срећа се рађа

ЦЕНА 3'50 ДИН.

БЕОГРАД 1920.

Издање социјалистичке издавачке књижаре „Тузковић“

Шиб. бр. 64861/53

НОСТА АБРАШЕВИЋ:

Коп. II 11833
сир, 80
дин. 35

ПЕСМЕ

886.1/2-1

Умире друштво к'о трошна лађа
Из смрти беде — срећа се рађа.

БЕОГРАД 1920.

Издање социјалистичке издавачке књижаре „Туцовић“

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА-Скопје

Кат. М. 64861/53

Социјалистичка Штампарија „Тузониќ“ — Београд

САДРЖАЈ

	СТРАНА
Пут у завичај	1
Јадна мома	2
Сироче	3
Радник на раду	4
Социјалистички марш	5
На моме гробу	6
Изгубаћемо се	7
Либерал	9
Верно срце	9
Слобода	10
Одјек	11
У очи нове 1895. год.	11
Кефларска латвија	12
Пијаница	15
Изгубљене наде	16
У зору	21
Драгој	22
Уједините се!	23
Сузе	24
Просјакња на мосту	25
Путник и птица	27
Вечерња песма	29
Ко је крив?	30
* * *	33
Тужни вацај	34
Црвена	36
Опронтај са старом 1896. год.	37
Ој, облаци!	37
Крај колевке	38
Радничка песма	40

	СТРАНА
Селакова песнавест	41
Последњи тренуци	44
Летња зора	44
Лонг	46
Под прозором	48
Мати и кћи	49
* * *	50
Социјалистички марш	51
Братство	52
* * *	53
Свет је наша отаџбина	54
Бура	55
Отац — сину	56
Песма	56
Будимо на опрези	58
Јадно дете	58
Потоку	59
Песма кројачког радника	60
Регрутација	61
Ох, хлеба, хлеба!	62
Звезда	66
Не жалим живот	67
Заточеничка песма	67
Социјализам	68
Рано пролеће	68
* * *	69
* * *	70
На што?	70
Звизди ветре	71
О, што плачем?	73
У руднику	74
* * *	75
Записи	76

РАНА
11
14
14
16
18
19
20
21
22
23
24
25
26
28
28
29
30
31
32
36
37
37
38
38
39
40
40
41
43
44
45
46

ПУТ У ЗАВИЧАЈ

Плови, плови, моја лађо,
Напред, брже, хај!
Плови, плови, само право —
У мој завичај!

О, не бој се страшне буре
Ни валова бес,
Ни хујања силног ветра,
Ни громава трес!

Преко мора широкога
Тренти једрилом,
Сеци воду, право плови
Завичају мом.

Напред само, моја лађо,
Сеци, ломи вал —
Ено и сам своме хита
Завичају ждрал!

Хајде, хајде, моја лађо,
Нигде ми не стај,
Јер одавно нисам вид'о
Мили завичај.

Плови, плови, моја лађо,
Плови брже хај!
Однеси ме право у мој
Мили завичај!*

1892

* Прва песма пок. К. Абрашевића, коју је написао у 12. год.

ЈАДНА МОМА

Хучна река струји, жури,
Скока лагана.
Крај ње седи мома — чека
Свога драгана.

Једног дана: у бој треба —
Војно полази;
Одавно је како оде
Још не долази.

Јоште сунце није зашло,
Беше зарана,
Долетеше близу моме
До два гаврана.

И пред њоме — као поклон,
Главе сагнуше,
И с границе олистале
Тужно гракнуше:

„Ми идемо из далека
Лета журнога,
Весници смо — јадна момо,
Гласа тужнога.

Грозне туге, од ње кам би
Мекши постао:
Твој је драган на бојишту
Мртав остао.

Сви за краља — у редове
Бојне стадоше;
Бој се заче, храбри синци
Храбро падоше“.

Тужни гласи, ах, у срце
Мому текнуше;
Уздихтале груди њене
Болно јекнуше:

„Проклет био грозни краљу!
Клетва захрли.
Скочи доле — бистра река
Мому загрли.

1893.

СИРОЧЕ

Ноћ се већ спусти на земљу црну
И црним плаштом сву је заогрну.
Све је умукло — све сад почива,
Цео свет мирно, заносно снови....
Поноћ је. Слушам тужно хујање
Плачнога ветра, кроз сухо грање:
К'о да путује самрт зацело, —
Ил' ветар да свету поје опело....

.....
А там' на гробу — где покој влада,
Где и последња угасне нада,
На једној хумци, где се крст диже, —
Сироче пало — већ једва дише.
Тужно и боно каткад зајечи,
Једва се могу разабрат' речи:
„Ох, мајко мила, ох, слатка мајко,
Зар свога сина ти чуваш тако?
Зар ти не видиш шта са мном бива?
Гони ме судба клета ни крива.
Свет овај, мајко, милостив није;
Пакост и злобу у себи крије.
Ох, мајко моја, једина надо,
И ја у пропаст, ах млађан надо:
Гнушање, мржња свуда ме прати....
Свету ћу проклетство вечито дати.
Ах, мајко, мајко, устани сада,
Ти си ми, ти си — утеха, нада;
Прими ме к себи, спаси ме беда,
Загрли, мајко, својега чеда....
Ал' заман туга, уздаси, речи,
Кроз поноћ глуху све тужно јечи.

Заспала је мајка, не буди с' више,
— А сироче јадно све слабије дише....

И духну ветар кроз сухо грање,
К'о да самртно чини појање,
К'о да сад јавља — ах, тужно врло,
Сироче једно да је умрло!...
И мину поноћ... Исток заруди,
Из сна се ноћног цео свет буди;
А там' на гробу, крај крста крива,
Сироче санак вечити снови!...

1893.

Шабач

РАДНИК НА РАДУ

Док другог кружи сјај,
И не зна шта је јад —
Радника патња, вај
И мучни чека рад.
Још сунце није пустило
Свој први рујни зрак,
А већ се хитро разлеже:
Тика—так, так—так!
А песме тихи јек
Блажи му горки век:
Јер цео живот, цео рад,
Беда је само, патња, јад!

Гле, како бесни рат,
К'о тигар страشان, љут,
На брата уста брат —
Да крчи себи пут.
И у тој борби страхотлој,
Којој се не зна крај,
Радник се бори највише
Уз патњини загрљај.
А песме тихи јек
Блажи му горки век:

Јер цео живот, цео рад,
Беда је само, патња, јад!...

Док други срамно благује
Пирујућ' дан и ноћ,
Раденик живи презрено,
Губећи снагу, моћ.
А песме тихи јек
Блажи му горки век:
Јер цео живот, цео рад,
Беда је само, патња, јад!...
Раденика крвав зној
Сјајани диже двор,
Где с' ори кикот, пој,
Развратни гнусни збор:
Док радник мора презрено
Кроз патњу, беду проћ',
И ипак најзад, незнано,
У раку тамну ноћ'.
А песме тихи јек
Блажи му горки век:
Јер цео живот, цео рад,
Беда је само, патња, јад!..

1893.

„Први мај“ за 1902

Шабац

СОЦИЈАЛИСТИЧКИ МАРШ

— Макс Кегел —

На ноге журно, социјалисти,
Сложно под барјак, уз трубни глас,
Радничке руке слободне нек су,
Слободе наше нек куцне час!

Земаљска срећа и светлост духа,
И моћ сазнања нека се сад
Целоме свету бедника даде, —
То нам је тежња, то нам је над!

Ви, раденици, милијунима
Прекрилили сте село и град,
А мучите се за кору хлеба.
Патња вас мори и слама јад.

Слободе миле разумите знак
У коло братства ступајте сад!
Нек мине патња несрећа и мрак,
То нам је тежња, то нам је над!

Варварско неће оружје нашој
Победи донет' жељени спас,
Душевени мач и чете слободе
Хај, воде, браћо, победи нас,

Да мир и радост и благостање
Овлада вечно — к'о јаки град —
Да срећа прож'ма раднички живот, —
То нам је тежња, то нам је над!...

1894.

Штампано у „С. Демократу“.

Шабан.

НА МОМЕ ГРОБУ

Кроз тамни вео судбе видећеш слику своју,
У вечност тамну тоне, будућност где је скрива,
И душа слике ове с твојим се срцем слива:

У светло тамну боју,
Те кружи слику твоју.

А наред слике црним словима речи стоје;
Гледнеш ли боље тамо — читаћеш име своје
Рука их среза смртна, спомен спомена жива,
Да име твоје живи грешноме овом свету,
Туга и жалост да ти мирисне венце плету,

Ал' боја тамнија бива
И слика све се скрива....

И, најзад, време коло обрне брзо своје,
Гледнеш кроз вео судбе: збрисано име твоје!...
Душа ти тражи светлост; светлост у мраку тоне!

Вео све гушћи бива, будућност све тамнија;
Душа у мраку стоји, тамо се амо нија,
Дуси је свуда гоне,
И најзад она клоне!...
Прошлост је озго склопи... Обрће коло време;
Душа ти вечност снови, не носи света време,
И место твог имена — о, онде цвеће мири,
и краси лишћем место, где име твоје стаја,
А изнад цвећа птичијим песмама нема краја,
А лахор тихо пири,
И мирис песму шири.
Природа ту их стави — спомена твога спомен;
На место грешног света — она ти чини помен!

1894.

Шабан.

„Звезда“, бр. 12, за 1899. год.

ИЗГУБИЋЕМО СЕ

У овом свету бурном, големом,
Где туга влада и бол и јад;
У овом, друже, свету грешноме,
Где тугу блажи варљиви над;
У овом мору грешног живота,
Где с' вечно крха истине брѣд,
Где уздах тешки, робља притислог,
Небесни клетвом пролама свод;
Где правда лежи ланцем спутана;
Где густе јоште царује мрак:
Изгубићемо се, вечно растати,
К'о задњи сунца са земље зрак.
Са бујним током струја живота
Све даље... даље носиће нас...
И ти ћеш, можда, живот славити,
А ја тражити у гробу спас.
И душе моје успомена ће
Са душом твојом прекинут' лет;
У мору страсти ти ћеш сневати,
А ја ћу с болом проклињати свет.

Свет ће се на то силно церекат'!
 Од луде нико не има страх!...
 Да, луда... Луда!... Тешки грешнице!
 Где само лаж чује се збор,
 Силу истине, ох, нека само
 Разуме, чује притиснут створ,
 Можда ћу, друже, ја, у ритама,
 На врата срца куцнути твог,
 Али ће срце остат' камено
 Ти ћеш се стидет' имена мог,
 И успомену бледу, увелу
 Пробудићу ти у души тад,
 А душе твоје огањ паклени
 Разбуктаће ми патњу и јад.
 У грешном сану ти ћеш сневати —
 Лажова подлих слушајућ' клик,
 И ропске слуге тебе двориће,
 Не слушајући тужни ми крик.
 А ја ћу тада, друже, упамти,
 Придружић' своју патњу и вај
 Милијунима бедних патника
 Који су сваки притисли крај;
 И место тужног гласа молећег
 Да умилостиви срце — тврди кам;
 Место уздаха наше ће груди
 Грмети речи знамења нам.
 Да! Златне речи, правда, истина
 Кружиће грмећ' по свету свом:
 Једнакост, братство, златна слобода
 Грмнуће свуда силно ка'о гром.
 Трешће се земља, стара грешница,
 Од громких речи, од гласа тог,
 Тад' ће се свима, људству целоме,
 Истине, правде јавити Бог!
 Из ноћи мркле сијнуће дан!
 Застава ће се гордо лепршат',
 На њојзи символ стајаће знан:
 Једнакост, братство, златна слобода
 Царују, на понос целог људског рода!

1894.

Шабач

ЛИБЕРАЛ

— В. Хазендевер —

Ти ниси pamетан, ниси ни глуп,
Ниси последњи, ниси ни први,
Ти ниси рђав, ниси ни добар,
Нит' имаш хладне, нит' плаве крви.

Слободу љубиш — но за се само;
Ти хоћеш слуге — ниси нам мио;
Ти спрам висине савијаш леђа;
Да друге тлачиш — ти би рад био!

За сваког хоћеш једнакост свуда,
Ал' оној само душа ти греде:
Где једни творе, расипљу други,
Цветају једни, а други бледе.

Та човечанску ти љубав вршиш!
— Ал' деспотизам трбух ти слави —
Мач ти је туп, а неслана шала!
Па ко си? Шта си? Либерал прави!..
1894. Шабаци

ВЕРНО СРЦЕ

Кад бол груди слама, кад душу туга мори,
Кад ми се бедни живот са клетом смрћу бори:
„Дужи се, у заборав све боле баци своје!“
Ти тако збориш мени — ох, верно срце моје!

Варљиве моје среће последња кад ми нада,
Са горком, тешком тугом у вечни заборав пада:
„Не губи наду, само у тузи тако то је!“
Ти тако збориш мени — ох, верно срце моје!

Када ми душа с тугом у прошлост поглед баци,
И види да трне, тамне прошлости моје зраци:
„Нек мене прошлост горка, све некад било
што је“,
Ти тако збориш мени — ох, верно срце моје!

Кад би у будућност своју гледнути, тужан,
хтео,

Поглед би на мах пао на тамни судбе вео:
„У нади живи само; не знај за јаде своје!“
Ти тако збориш мени — ох верно срце моје!

Када ми жића горког последњи дан осване,
И самрт клета с косом више ми главе стане:
„У гробу тек ће проћи све беде, патње твоје!“
Тако ћеш рећи мени — ох, верно срце моје!

1894.

Шабац.

СЛОБОДА

— Хофман фон Фалерслебен —

Нека живи ког на земљи,
Хај, слобода златна згрева!
За њу живи и умире
И о њојзи збори, пева.

Пропадне ли она свету,
Тад народна радост мине;
Слобода је прави извор —
И радости и врлине.
Нека живи ког на земљи,
Хај, слобода златна згрева!
За њу живи и умире
И о њојзи збори, пева.

Благосиљам клетвом бедних
Све тиране свију доба.
Хај, слобода мој је живот!
И остаће све до гроба!...

Нека живи ког на земљи,
Хај, слобода златна згрева!
За њу живи и умире
И о њојзи збори, пева.

1894.

Шабац

О Д Ј Е К*

Кроз гору коњик хита, лице му сетно, бледо,
Мори га туга, мори га вај.

„Зар нигде да ме прођу жића ми горки дани,
„Ил' у гробу, можда, тек је јаду крај?“

А одјек гором јечи:

„У гробу тек је крај!...“

Затрента бујно лишће... за облак месец скри се...

Славујев јекну глас...

„О, небо, где ћу наћи станка и покој души?
Да није у гробу спас?“

А одјек гором јечи:

„У гробу само је спас!...“

Топота помног коња кроз лисну густу гору

Потмули бруји јек.

„О, куда сада гредем, да л' на крај света мору,
Ил' тамном гробу већ?“

А одјек гором јечи:

„Ка тамном гробу већ!...“

Сенку за сенком јела промиче помни коњиц.

Тек сова изви глас.

„О, збогом, свете мрски, — о, збогом, жићу горки,
У гробу тек је спас!“

А одјек гором јечи:

„У гробу тек је спас!...“

1894.

Шабач

У ОЧИ НОВЕ 1895. ГОД.

Наведром небу звезде светлошћу трепте бледом,

Поноћи тихе, неме, потмули бруји час,

А звуци у даљини губе се журним гредом,

Брујећи тужно, као погребне песме глас...

По земљи, покривеној свуд велом снежним, белим

Са ведрога неба месец расипље бледи сјај;

Мир раширимо крила над светом овим целим —

К'о да је с овом ноћном дошао свету крај...

* По Хајне-у.

Гаси се светлост звезда; месец се бледи скрива;
На својим трошним крил'ма диже се ноћни сан,
И сваки трепет крила у шум се тихи слива;
Ноћ скупља тамни вео; бели се бурни дан...
И звуци звона с куле стадоше брујат' бурно,
Пењућ' се, да поздраве небесни, плави свод,
Па озго целим светом прелетајући журно,
На крилма поздрав носе: хај, срећни нови год!...

Године старе задњи откуцај изби веће,
У нове дане ступа сад цео људски род;
А душе моје жеља за жељом брзо леће —
Поздрав беднима шаљем: хај, срећни нови год!...

31—XII—1894.

Шабац

КЕФЛАРСКА ЛИТИЈА

— Хајрвџ Хајне —

I

На прозору ниском стоји мати,
У постељи син јој лежи бони:
„Зар, Виљеме, ти нећеш устати,
Да с литијом идеш? — Звоно звони!“

„Болестан сам, мајко мила, јако,
Нит што видим, нити чујем гласа.
Мртве Грете сећам се једнако;
Срце боли — нема за ме спаса“.

„Устај, сине, ха демо у Кефлар,
Узми књигу, бројанице с њоме,
Мајка божја света лека даће
Срцу твоме тешко боланоме“.

Од сунашца бљеште крсти сјајни,
А песама смерно брује гласи.
Литије су код Келна на Рајни,
Светина се нија к'о таласи.

Виљем с мајком за литијом ступа,
— Звона брује — чак се кула нија,
И обоје поју тихо, смерно:
„Да си вечно хваљена, Марија!“

II

У Кефлару данас божја мајка
Извезено златом рухо носи.
Данас она лека даје оном
К'о то вером и молитвом проси,
И долазе од свуд бони људи,
Доносе јој удове воштане,
Мајка божја — свака се диви, чуди —
Излечи им на мах тешке ране.

Ко јој руку доносе воштану,
Том се рука излечи у трену;
А ко ногу — исцели му рану,
Те до века хвали он моћ њену.

Ко у Кефлар на штакама оде,
По ужету после нема мира;
Ко с прстима завијеним оде,
У тамбуру тај весело свира.

Једно срце воштано и мати,
Са уздахом, даде своме сину:
„Мајци божјој сад ћеш ово дати,
И болови тебе ће да мину.“

Син уздишућ', одмах срце узе,
И пред сликом мајке божје стаде;
Из очију теку вреле сузе,
А од срца исказује јаде:

„Ти преблага, божја мајко света,
Ти пречиста и преблага Дево,

Ти царице, небеснога царства,
Помози ми, што те молим ево.

—
Ја станујем с мајком мојом старом,
На крај Келна, — кога свако хвали:
Ту имаде цркви и капела
Врло много великих и малих.

—
До нас близу становаше Грета,
— Ах, сад труну те кости млађане,
Воштано ти срце, дево, дајем,
Излечи ми срца мога ране.

—
Излечи ми, дево, срце боно,
Душа ће ми с' у песми да нија:
— К'о анђелска кад с неба забруји —
Да си вечно хваљена, Марија!"

—
III

Крај свог боног сина мати спава
Свуд тишина. Поноћ давно мину...
Наједанпут божја мајка уђе,
Тихим кроком приђе боном сину.

—
И над њим се осмехнувши надви,
— А Виљему сваки дисај преста —
Руку своју на срце му стави,
Осмехну се — па је одмах неста.

—
Ах, све ово мајка у сну виде,
У будућност к'о да прозре сину.
Од једном се трже и пробуди...
Лавез паса прекиде тишину...

—
На постељи син лежаше мирно.
Беше мртав. Мајци суза кану.
Светла румен лице му озари,
Прва румен сунца тек што уграну.

Тужна мати клече, руке склопи,
Туга јој се око срца свија.
И побожно тек запоја тихо:
„Да си вечна, хваљена Марија!“

1894.

„Звезда“ бр. 92 Сд 99.

Шабач

ПИЈАНИЦА

Хеј, крчмару, вина амо!
Кол'ко чаша досад беше? —
Та ко ће их ваздан бројит' —
Све се на ме слатко смеше.
И последњег ево гроша,
Од зараде што ми оста;
Зарада ми врло мала,
Ал' за вино има доста.
Хе, некад сам им'о више,
И за ме је било славе;
Ал' држава за порезу
И капу ми прода с главе.
Треба попу, чиновнику,
Треба Краљу, — треба свима
Ко ће дати? — Радник бедни
И он даје све што има.
Све што имах узе други,
Кад остадох на сокаку,
Шта ћу? Где ћу? — Хајде мислим,
Да у крчму сврием каку.
Да л' ће кадгод беде, патње
Клети извор да пресуши?
А крчмар ми тихо рече:
„Само вино све угуши“.
Хе, то беше добар савет,
То ми на ум пало није...
Хеј, крчмару, вина амо,
Нек се доче, нек се пије!...
Кад из крчме пођем кући,
Посрием ли у сред дана:

Пијаница! Пијаница!
Заори се са свих страна.
И то вичу — то баш они
Силни, бесни, готовани,
Каншари, зеленаши,
Зној раднички које храни,
Који воду у свом веку
Ни видели никад нису,
Који мени! ха! скотови,
Кров са главе продали су,
Који по свом бесном ђефу
Народима капе граде. X
Хеј, крчмару, вина амо,
Да угушим тешке јаде.
Вина, вина, амо рујна —
На пићу сам увек први:
Овако ћу оног дана
Хај, тиранске пити крви.

1894.

ИЗГУБЉЕНЕ НАДЕ

О, јадни, путниче ти,
Што гором гредеш сад!
О, стани!.. Куд ћеш, куда?
Прате те патња, јад!..
Месец се бледи скрива;
Усамљен цвили до,
Зелено лишће шушти...
Ко збори сада то?
Путниче, не ид даље!
Куд ћеш у грешни свет?!
Патња те прати свуда, —
Живот је тако клет! —
Зар млађан тражиш стана,
Где ће те минут' јад?
У гробу наћ' ћеш само
Срећу и блажен над!..

„Та ко то збори тако?
О, сени, твој је глас!“
А гора тужно јеца:
„У Гробу ј' само спас...“
„О, суро, вечно небо,
Је л' тол'ка твоја моћ?
О, сени, тамна гроба,
Скри ме у вечну моћ!
Зар срећа и нада нису
У свету варке две,
Прате нас оне — докле
Несрећа збрише све...“

О, небо, вечно небо,
Слаб, смртни чуј ми глас...“
Ал' гора само јеца:
„У гробу ј' само спас...“
Кроз лишће лахор пири,
А река ваља кам...
Путниче, смртни, даљни,
Ти овде ниси сам:
Месеца с плавог неба
Прати те бледи лик,
Положи тамне стопе
И хладног гроба крик.

На крил'ва вечне хале
О, мирно, слатко спи...
Путниче млађан, путуј
Ка гробу тамном ти.

Помала месец лице,
И лик свој баца блед;
А путник млађан упро
Лагано гробу глед...
И један уздах тешки
Утрну срце груд...
У гори лишће шушти,
Тишина влада свуд...

К. Абрашевић — Весме.

2

II

У далеком света крају,
 У туђему завичају,
 Сињег мора на обали —
 Седим тужан, бројим дане,
 На срце ми јади пали,
 Бришем очи исплакране,
 Гледам простор мора сиња
 Огледала неба плава.
 На западу сунце тиња,
 И зрака му малаксава;
 Кад се скрије там' за горе,
 Кад остави сиње море,
 Мрак ће земљу сву обвити,
 Месец зраке слаће своје,
 Али тада већ ћу бити
 Ој, на груди, море, твоје:
 Нашто ми је живот худи —
 Немам никог свога сада, —
 На своје ћеш, море, груди
 Загрлити мене млада...

III

Сунце сија, природа се буди;
 Славуј пева са препуно жуди;
 Густа шума зелени се веће;
 Свуда шарно избујало цвеће;
 Кроз долину поток бујни тече;
 На овцама меденице звече:
 Све се диже, новим жићем снажи —
 Муке моје смрт ће да ублажи!
 Зима оде а пролеће наста,
 С топлог краја долете и ласта;
 А птичице са свакоје стране —
 Вију песме умилне, танане...
 Све је ведро, весело и чило,
 Та пролеће свакоме је мило,
 Само још ја у постељи лежим,

Заман, заман за животом тежим!
Дан за даном — ближи ми се самрт,
Скоро ће ме младог земља затрт',
Моје очи тада више неће:
Гледат' шуму и шарено цвеће;
Нећу слушат' песму како бруји, —
Песму што је вију сићани славуји...
Нит' ћу моћи са крваве лире,
Песму наде патнику да певам;
Нит' ћу моћи, када лепе мире,
Свега људства о срећи да сневам:
Та све за ме немо, пусто биће, —
Црна земља, ах мене грлиће!
Али гроб ће китити ми цвеће,
Што с' развија у бујно пролеће:
Нек се знаде, да у младом добу,
Лежим, трулим у хладноме гробу!

IV

Вечерњи сутон велом
Покрива цео свет;
Престаје сваки жубор
И лаган птица лет...
Звездано небо сијну,
Расветли густе мрак,
И месец већ се јави,
Шаљући први зрак...
Нема тишина влада, —
Ал' лира јекну тек...
Забруја ноћца тиха,
За јekom лети јек...
Ледене жице јечи
Ледени, бони пој,
И тужно... сетно бруји
По околини свој...
Уздах ми груди пара,
А душу мори јад, —
А с лире само бруји
Варљива жића над...
Душе ми трне светлост
Губи се тихо сјај...

О, јечи, лиро, јечи
Лакшај ми тугу, вај,
Нек јекну жице громко,
Нек се устресе свет.
Нек јечи грмну силно,
Кунући живот клет;
Нек ми у души одјек,
Разбукта живи плам,
А пеп'о нека ледни
Пламени буде кам.
И грешни свет кад њему
Подругљив целуј да,
Плам ће га згорит у трен,
И трошни биће пра.
А из тог пра ће никнут'
К'о мајски дивни цвет —
Љубави, слоге, мира,
Хај, нови дивни свет!
Из сваког цвета пупољак
Мириће редом свуд:
Једнакост, Слобода, Братство —
Тим ће напајат' груд.
Истине ће се тада
Лепршат' гордо стег,
А правда плашт ће прострт',
Хај, преко света свег...
О, кад би душа моја,
Небу се дигла тад,
Да види жељну мету
И остварени над!...

О, јечи, лиро, јечи,
Громовни пуштај глас,
Погребну песму певај —
У гробу тражим спас...
Душе ми трне светлост,
Губи се тихо сјај...
И моме жићу бедном
Долази већем крај...

И писну тужно жица,
 Губи се млађан век...
 И лира прсну на мах, —
 Јекнувши задњи јек...
 Одјекну ноћца тиха —
 И сам се месец скри,
 А јек даљином јечи:
 Ах и ти са нама мри,
 И тихо, тише, дољом
 Губи се губи глас,
 Ах, проклет, свете, да си,
 Освете доћ' ће час!...

1894

Шљобан

У ЗОРУ

— „Када зора растерује густе вео ноћи крие,
 Када сунце светлим плантом приу земљу заогрије,
 Када славуј, из свог дуга, стане песме да извија,
 Када лахор лако пирка и сављиво лишће нија,
 Кад се магла, с влажне земље, попут неба горе диже,
 Када пастир лисној гори са свионим стадом стиже,
 Кад замири мирисаво цвеће поља, лисних гора,
 Кад ваздухом мирис плива — као вали бурног мора:
 Онда, бразе, онда устај — хај! весело, чило, смело.
 Раз'гнај своје мутне мисли и разведри борно чело,
 Па прошетај пољем, шумом, и погледај свуд окол:
 Узвикнућеш: ој, природо, та ко тебе не би вол'о!
 Чему ћеш се најпре дивит? да ли оној лисној шуми,
 Или песми славујевој или цвећу, — пољској круци,
 Што к'о адем поља краси: ил' потоку жуборећу,
 Што залива шарно цвеће: ил' птицама, када лећу.
 Или сунцу кад осване, румен зраке своје пусти,
 Или лишћу кад трепери, ил' лахору кад зашунта?
 Шта ће најпре у уху ти занесено да забруји:
 Ил' пастирска слатка фрула ил' невачи ти славуји,
 Или цвркул шарних птица, или ветрић кад ромори,
 Ил' са куле звуца звона, ил' поточић кад жубори?
 Погледаш ли лисној гори, шта ће око да с' нагледи:

Или зелене траве оне или кад пастир на њој седи,
 Или уз фруду песме вије, а околу стадо пасе,
 Или оне танке јеле, што висином шуму красе;
 Или оно позлаћено, зракам' сунца, голо стење,
 Што поносно стоји вечно, што се врхом к небу пење —
 Да до века гледаш, браде, настада би то ти била:
 Природа је дивна, красна, вечно ће нам бити мила.
 Кад на круни атем сија, па не можеш оком глати,
 Тако исто блиста, сјаје и природа наша мати!“
 „Иди друже па уживај, мени беда слама груди
 Кад се сетим, да се муче милиони бедних људи,
 Природа је, велиш, бајна? то ја догле нећу рећи,
 Док не видим да пливају у веселу и у срећи
 Милиони трудбеника, што у јаду дане трају,
 Што све раде, све стварају, а за беду само знају
 Природа ће бити лепа, само онда, друже, знај!
 Кад сви људи буду срећни да осете незан бај.“*

1894.

Д Р А Г О Ј

Љубим те, душо, љубим силним жаром
 За тебе живот није бедан, клет;
 У миљу дане ти проводиш своје,
 Ти не знаш, шта је, ко је овај свет!

Ти слатке снове будућности сневаш,
 У цветну дољу упрла си гред;
 А свака капка крви срца мога,
 Леденом струјом ствара се у лед.

Цео свет теби љубак је и мно,
 Мислиш, да срећом засјан је одсвуд,
 О, али ја га с клетвом у смрт шаљем,
 Јер крвном мржњом о, пламти ми груд.

* По дугој преради Абрамшићеној коју смо добили од његовог друга М. Јовановића, медицинара.

Грлим те, душо, љубим силним жаром,
Силније, реци, да ли бити мож' ?
И ако ти љубим, грлим вито тело, —
Држећи у руци — за тиране — нож.
1895. Шабан

УЈЕДИНИТЕ СЕ!

— Ернест Обенхалд —

Пролетери свих земаља,
У јединства коло сад!
Ма нас деле земља мора —
Исти нам је циљ и над.
Сви заштиту пруж'мо раду!
Нека лаж се утре већ;
За право нам и слободу
Нека и крв стане тећ'.

Издвојен ћеш брзо клонут',
К'о под вих'ром пауљ тај,
А сједињен победићеш,
Само напред ти гледај!
О, јединству само тежи,
Ко оклева — буди тог!
Ти уживај земљом дате,
Све плодове рада свог.

Пречи ли ти што јединству,
А желиш ли поштен глас
Ти братимству предај душу,
Јер у слози само ј' спас.
Вежете л' се везом слоге,
Оствари ће с' брзо над —
Пролетери свих земаља
У јединства коло сад!

1895

Шабан

С У З Е

Где детета малог, како се копрца,
 Од силнога плача у сузама грца.
 Тек изиђе на свет, суза му се јавља,
 Тим сузама оно свет овај поздравља.
 Погледајте мајку, како тужно цвили,
 На одру јој лежи, ах! јединац мили!
 Смрт несита хала, за навек га узне,
 Наричући тужно над њим лије сузе,
 Јер изгуби сина — и последњу наду —
 Ком сад да се преда? Невољи и јаду!?
 А девојка ено — срце туга кида —
 Рупцем сузе брише од срамоте, стида.
 Сад ће свати доћи — сватовска ће јекнут,
 Тек ће тада туга њу у срце текнут —
 Са немилим мора пред олтаром стати
 Оном, кога неће, мора руку дати,
 А драги јој нек се увије у сету,
 Нек у тузи вају куне судбу клету.
 Да, куд год се кренем свуд се сузе лију,
 Свуд се јаук чује, свуд уздаси вију,
 Свуда тужна лица, свуда тужни гласи,
 И свуд непрестано суза лица кваси.
 Неки сузе лију из себичних жеља,
 Од радости неки, неки из весеља,
 Неки опет плачу кад их туга гуши,
 Плачу да утехе нађу својој души...
 А какве л' су сузе и уздаси боии,
 Сузе, што их лију тол'ки милијони?
 Они милијони што се зову робља,
 Што живота целог себи праве гробље,
 Што напредак људски на плећима носе,
 — Ипак целог века морају да просе —
 У невољи што се здружују и брате,
 Што кравим знојем подижу палате,
 Да ту сместе оне што их муче, тлаче;
 Богаташе бесне, силне угњетаче:
 Онај радни народ, што за другог ради,
 А сам непрестано скапава од глади.

Они, што у живот гредe мучним гредом,
Што с' рађају с патњом невољом и бедом;
Они, што у часу живот им се гаси —
Каква ли им суза бледа лица кваси?
Какови ли уздах потреса им груди?
Какови ли јаук иза сна их буди? —
За то нема речи, за то уста ћуте,
Од тешкога бола усне су смрзнуте;
То казује срце, душа приповеда,
Ту не треба речи, јер то свако гледа,
Гледа ал' му срце тврђе је од кама,
Слуша, ал' му душу ни уздах не слама,
Камо л' да им приђе с лица сузе вбрише,
Те да нема суза, ни уздаха више...
Ал' не! то су само, само голе речи —
Је л' свет овај мог'о кога да излечи?
Те ће свете сузе, о то треба знати!
Тек једном за навек — крв тиранска спрати

1895.

„Радн. Новине“ 1902.

Шабац

ПРОСЈАКИЊА НА МОСТУ

Таласи бистри тихо жуборе,
И путујући к'о да роморе:
Кол'ко смо само болних јаука,
Кол'ко уздаха и тешких мука,
Колико плача, кол'ко цвилења,
Колико само тужног молења,
Путујућ к' мору даље носили,
И свуд милости тужно просили.
Тамо на мосту дугом, широком,
Што се над реком диже дубоком,
Јадница једна — тугом скрхана,
Просећи цвили свакога дана.
Ах, заман молбе — јаднице прости! —
На свету давно нема милости...
„О, добри људи милост пружите,
Богу се моћном тим одужите,

Пружите дарак, пружте богати,
Тим ће те богу пошту одати.
Тако вас срећа вазда пратила,
И мушке тешке часе кратила;
Тако вам звезда здравља сијала
И у колевци чедо нијала."
Залуд је јаук, залуд уздаси,
Залуд су молбе и тужни гласи,
Залуд је све то — нема милости
У свету мржње, злобе пакости.
Да, свет је овај грешник грешника.
Људи су неми — срца камена,
А душа им је — душа паклена;
У њих је демон — демон гордости,
Себичне цељи, лажи, подлости.
Молбе им пре ће лед истопити,
Него ли што ће њих умолити!...
„А зар бог, мајко, бедне не воли?
Зар патња наша њега не боли?
Сироте зар он беди оставља,
И њих за навек све заборавља?
Зар могу једни много имати,
А други од саме глади скапати?
У грешном сану једни сневати,
А други мрве хлеба немати?
Зар да у беди они умиру,
Што пут богатству свима утиру?
Је л' право то?
Или је глух — ил' је нем тај бог?
Ил' нема бога — нити неба тог“?
Ал' тужном јаду нема одјека,
До само што му жубори река,
А бистри вали даље протичу,
Поред невоље, патње промичу!

1893.

Шабан

ПУТНИК И ПТИЦЕ*

Под врбама лисним, сред густога хлада,
Клонуло ми тело — жићу стиже крај;
Лажне моје среће, варљивога нада,
Бледи жижак трне, тамни веће сјај.
Ој, птичице миле, чеда земног раја,
Са цвркутом, — песмом ширите свој лет, —
Нек вас срећу сласти сред небесног сјаја —
С песмицама миља облазите свет,

Птице:

Преко поља,
Преко доља,
Преко гора
Сињих мора,
По висини,
По низини —
Лет, лет, лет,
Цвркућући,
Певајући,
Винемо се,
Дигнемо се,
У висину,
У милину,
Пролазећи,
Облазећи
Цео свет.

Путник:

Сред бурнога мора људскога живота
Без наде спасења — човек стоји сам,
Бичем море бије — ужасна страхота!
Док не буде срце једном ледни кам.
Ој, птичице, којим ваше жиће греди,
Са песмама миља изаткан је пут,
Немилосна судба за вама не следи,
Нит' невоље, патње бич вас шиба крут.

* Ову је песму Абрашевић написао под савним утицајем Јакшићеве песме „на Липару“.

Птице:

Наши дани
Пропевани
У радости
У сладости,
Како дођу,
Тако прођу —
Ај, хај, хај!...
Песма лета
Преко света,
Где гед стиже
Миље ниже;
Докле једном
Срцу ледном
Песма јекне —
Задња рекне:
Ту је крај...

Путник:

Трновитом стазом човек мора поћи;
На врхунац славе да с' успуже тек,
Крај невоље патње мора прво проћи,
И док стигне мети, — прошло му је век...
Ој, птичице миле! мета ваша где је?
Стаза вам је миљем покривена сва,
Целог вам се века песма дивна вије,
На небу вам звезда непрестано сја...

Птице:

Наше среће
Нигде веће,
Цвркућући,
Певајући,
Преко света
— Лака лета —
Наш је пут...
Ми не знамо,
Не питамо
За невоље,

Нити боље.
Наши су пути
Сви засути:
Песмом, цветом,
Лаким летом;
Мио нам је наш пут
Цвр — цврнут...

1895.

Шабач

ВЕЧЕРЊА ПЕСМА

Румени зраци сунца
Треперећи се губе,
А плаво небо пламти;
Зраци се с њиме љубе.

Сумрак стере вео по мирној земљи свој;
Хучна је врева стала — а н птичица пој-

Само поток
Тихо хуји,
И кроз шуму
Зефир бруји —
К'о да здрави густо мрак.
У даљини
Иза гора,
И пространих
Сињих мора,

Сунце скрива задњи зрак,
Па губећи своју силну моћ,
Зраком трепти „Лаку, лаку ноћ“.

Ој, лаку ноћ!
На хоризонту неба
Бледи се месец јавља,
Уз тихи шум зафира
Почиње песму славља.

Разлеже се широм дивне песме склад;
Пењући се небу, носи чежњу над;

Звезда једна
Другу стиже,

За њоме се
Друга није —
По небу се осу рој;
Па трепере
Бледим сјајем,
К'о са тугом
Горким вајем
Слушајући тужни пој...

Мрак ширећи своју силну моћ —

Тије бруји: „Лаку, лаку ноћ“

Ој, лаку ноћ!

Вама, што рад тешки одузима моћ!

1895.

Шабач

КО ЈЕ КРИВ?

Где прње купи — све благо своје,
Тужно му лице казује јад;
Последњи поглед по соби баца.
Куда се спрема? Куд мисли сад?
Иде! Куд иде? У свет међ људе,
Јер шта ће овде више сад он!
Нека га носи струја живота,
Док једном смртни не чује звон.
Никога свога он нема сада: —
Оца му давно покрива гроб,
А мајку никад ни вид'о није —
Није га снашла бар и та коб.
Та они су га родили само,
А друго шта ће за сина свог?!
Та он ће стећи, — имаће свега, —
Добри су људи, добар је бог.
Ал' милост људска тако је вел'ка,
Да горке сузе буду јој друг!...
Он виде тужно где зеленаши
Продају стан му за неки дуг;
Људи су неми — немају душе,
Срца им сама ледни су кам.

Хај, ко ће стати сред бурног мора —
 Грешног живота, да збори сам?!...
 Скупио прње. — 'па тихо ступа:
 У бурни живот, ступа у свет,
 У борбу вечну, страшну, очајну,
 Да куне живот свој худ и клет...
 Оде да ради за кору хлеба,
 Да наго тело одене бар;
 С уздахом гледећ' кржаве сузе,
 За њега биће радост и чар.
 Дал' људска мржња, — себичност крута:
 Паклену жеђу загаси кад?
 Да л' друштво ово збрисати може:
 Невољу, беду, патњу и јад?
 И једног дана оста без рада.
 Глад иште хлеба — ко ће то дат?
 Мора да проси, да моли људе,
 Та ваљда ће се ма ко смиловат'.
 И тужно приђе једној палати,
 Да иште, моли богати род:
 „О, милост! Само — та кору хлеба!“
 Леденим челом додирну под.
 Јекнуше тужно сјајне дворане,
 Сводови неми одбише глас,
 И златни стуби чак зацвилише,
 А подом суза — разлива с' млаз.
 Место милости — зачу се озго:
 Гле, бесни кикот, развратни збор.
 А бесни госа пред њим загрме:
 Шта ће сад овде тај гадни створ?
 Напоље рито!“ — јекну дворана —
 Лупише врата у силни трес,
 А са трпезе бесне госпoде —
 Ори се кикот, разврат и бес...
 Полази даље — а докле тако?
 Изнурен сав је, самртно блед.
 Там на пољану ван шумног света —
 Упро је поглед — упро је глед.
 Дружина једна — вршњаци њему —

Порок је међ њих разастро власт,
Замуку туђу међ собом деле,
Уз тихи говор ту праве част.
И тихим кроком тој дружби приђе,
С усана му се, отиште глас:
„О, кору хлеба!“ — И у тој дружби,
Међу пороком он нађе спас.
И немо слуша речи њихове:
Да патњи својој учини крај,
И руку пружи — порок кликује!
Нек мине туга, нек мине вај.
Пролазе дани — ко мутни вали —
Из греха смело ступа у грех,
Са дружном капи пехар живота,
Уз тужну шалу, уз горки смех,
Пози'о је давно тамнице мрачне,
У њима тврђи пост'о је тек.
Није га спасла покајна мис'о —
Покајан да му сврши се век.
У друштво да се међ' људе врати,
Да са животом раскине злим,
Ал' там га чека оков и тана,
К'о са злочинцом — радиће с њим.
Пропало све је — изгубљен дакле!
Са светом још ће да води бој;
Неможе натраг — унапред? мора!...
И даље пут ће продужит свој,
И најзад, најзад од тешког гнева —
Он диже гордо крвави нож,
Да људском крвљу грехове пере, —
Он хоће, мора, он и то мож'.
И тада, тада са зверским лицем,
Освете страшне подиже мач.
Убија, коље, отима, пљачка,
Не чује врисак, не чује плач.
А грешно друштво тад' се подиже,
Да страшно казни злочинца тог,
Да убица убици пресуди казну,
Злог оца сина нестане злог.
А када најзад ухваћен буде,

Грактања тада створи се пир:
Неста злочинца! Нема злочина!
Безбедност влада, наст'о је мир
И друштво тражи живот му худи —
Он не сме више да буде жив...

Ал' кад се јавља мисао кобна
Питање једно: ко ли је крив?...

1895.

Шабан

Преда мном стоји хартија и перо.
Сео сам да пишем песму миља среће:
И замишљен тако седео сам дуго,
А мис'о за мишљу, губи се, пролеће.
И подигох руку да се латим пера,
Да отпочнем једном; ал' задрхта рука,
А са срца зборе неки тајни гласи:
„Јоште има робља, невоља и мука!“
И тек на мах клонух; срце туга цепа;
А уздах се тешки изви ми из груди:
Ах, још има робља — ал' то робље спава,
И векови хује оно се не буди.

Свет је овај слика узбурканог мора,
У коме се даве љубав и поштење;
А себичност с мржњом избацују вали,
Која се на престо царовања пење.
Радости је давно усахиуло врело;
А срећи је завист поломила крило;
А миље је опет заслађено једом —
Ко зна кад је жиће, кад је срећно било!...

На стаблу живота закрљјале гране,
А врт украшава горко пелен — цвеће
Нема песме, среће, радости и миља —
Минуло је давно људско премалеће!...

Шаб.ц. 1895. „Дело“, св. за април 1902.

Прошло је доба радости слатке,
Већ тамне боре крију ми лик,
Место тепања и слатких речи,
Ја слушам бесни и тужни крик.
Детиње игре, веселе шале,
Наивних жеља прест'о је жар,
Све су то снови прошлости слатке,
За њих је сасвим усахи'о мар.
У густој магли губи се прошлост,
Будућност сјајна постаје тек;
Са тешком тугом вечито слушам
Вапаја тужног тужнији јек.
На уснам' место да лебди осмех,
А око да слатки упија над, —
Са тамним гледом кроза свет јурим,
У души тешки снео се јад.
Дршћућом ногом у живот ступам
А живот!... То је тренутка трен;
На трошном чуну узбурканом реком
Пловим... док смрти не будем плен.
Многи су часи, када ми прошлост
У тамној сенци покаже стас, —
Може л' ко време задржат вечно? —
Прошлости тихо губи се глас...
Има л' ко није — бар тренут један —
Са горким јадом проклињ'о свет?...
У врту моме најлепшег цвећа
Жалосно вене за цветом цвет!

1895.

Шабан

ТУЖНИ ВАПАЈ

Облаци мутни прелећу небеса,
Сунашца сјајног потамнео сјај;
Суморно време притисло је тешко
Срце и душу као тешки вај.
Жижак трепери, последња му зрака
Гаси се веће, к'о последњи над

А кроза сумрак разлеже се вапај:
„Ах, хлеба, хлеба, ах, мори нас глад!“

Гле, ено тамо огромне палате,
К'о сву селену притисно је мрак,
Ал' сјајност њена продире кроз ноћу
Месеца бледог к'о блеђани зрак;
Палата јечи од громког весела,
Ту ј' смех и шала — не зна се за јад —
А кроза ноћу разлеже се вапај:
„Ах, хлеба, хлеба, ах, мори нас глад!“

Дворане бљеште, лампиони сјаје,
Дивном се песмом одликује хор;
А звуци свирке наслађују душу,
Свуд кихот чујеш, свуд развратни збор.
Преко дворане дивна свила шушти,
Двају се срца чује диван склад.
Веселе траје; не мути га вапај:
„Ах, хлеба, хлеба, ах, мори нас глад!“

Там' дворан царски у небо се диже
Сјајношћу земни сунашца је лик;
Около бедем, на њем будна стража,
А пир у њему и весела клик:
„Живела светлост!“ — Уза звекет чаша
„Ми смо легије; ми најтврђи град;“
А сјајни двори одбијају вапај:
„Ах, хлеба, хлеба, ах, мори нас глад!“

У божјем храму одјекује тропар,
Кроз полутаму разлежући глас,
То „свете“ слуге бога и олтара
Моле се богу за свој народ вас;
Дани, месеци, године пролазе.
Увек у храму богу шаљу над;
Ал' још се чује онај тужни вапај:
„Ах, хлеба, хлеба, ах, мори нас глад!“

Гласила јавља са шаљивом збиљом

Кљукају глупошћу овај дерни свет,
Просвету шире, та признат се мора!
Зато здрави разум једва диже лет.
Понизне химне тиранима вију,
Хвалећ' им сваки њихов гнусни рад.
А бедни народ шаље тужни вапај:
„Ах, хлеба, хлеба, ах, мори нас глад!“

Тиранин бесни демонски се цери,
Презирућ' народ чува златни трон
Писку и јаук, уздахе и вапај —
Кад слуша само тад — ужива он.
А ропске слуге ропски поклон чине —
Измете људског пајкужнији гад —
А он равнодушно слуша болни вапај:
„Ах, хлеба, хлеба, ах, мори нас глад.“

Кад ће престати овај вапај тужни,
Питала се често, болна душа моја?
А ветар хуји: кад устану сужњи,
Да крвавим мачем свете права своја!

Штампано у Социјал-Демократу

895

Шабач

Ц Р В Е Н А

Црвена је крвца, што кипи у нама:
Црвена је муња, што облак пролама:
Црвено је небо, кад се зором смије,
Црвен нам је барјак, што се гордо вије;
Црвена је мржња у нашим грудима
Па и гнев је црвен, што нас обузима;
О, тирани, чујте — не треба вам крити —
И освета наша — црвена ће бити!

1894

ОПРОШТАЈ СА СТАРОМ 1896. ГОД.

Толико дана мину и најзад овај стиже,
 И тренут твоје смрти ступа све ближе, ближе,
 Старачком телу твојом гроб ће покоја дати. —
 „Путуј у вечност, бако!“ — Чуј, узвик наш те прати.
 За твог живота многом било је срећних дана;
 Ал' многом пак се за навек угасну срећа рана:
 Неког је песма, радост, кроз живот пратила свугди;
 Многом је туга, жаљост, ледила лозне груди;
 Једни се туђим знојем на престо обила пели;
 Други су проклев' живот, у бедн, патњи мрели;
 Једни су султанском вољом грабали власт у руке;
 Други су обест илну, грозне тризели муче.
 Још има браће, који, под ројским ланцем, стењу
 Чији уздаси тешки глумом се небу неву,
 Чији вапај светом грми и срца братска слама:
 „О, хлеба, о, слободе, светлости дајте нама!“
 Да, све живота стазе прошла си сталним гредом
 Све си видела чула обинила све си редом.
 Ма да си поред свега минула само ћутом,
 Инак је напретка точак покренут твојом руком.
 Ма да си окружена била све густом полутамом,
 Инак је негине, огањ сићуо јачим пламом.
 Јест, свуд си прошла, свуда, преко целог света...
 Стигнув до места најзад где ти је била мета.
 И време јури, лети — доћи ће и то доба:
 Умирно, трудоно и ти стиже до свога гроба.
 Неповест твоју знамо — она ће вечно сјати,
 И векови ће је даљни једнако све чувати
 А твој старачком телу гроб ће покоја дати.
 „Путуј у вечност бако!“ — Чуј узвик наш те прати.
 XII. 1896.

Шабан

ОЈ, ОБЛАЦИ!...

Ој, облаци, куд хитате,
 Облазите л' свет?
 Стерте крила преко неба
 Лак вам био лет!

Мутна гледа, журна греда,
Далек вам је пут,
Бистром водом оросите
Сваки људски кут.
Људске патње и вама су
Дотужиле зар?
Па лијете горке сузе —
Црној земљи дар.
Лијте, лијте непрестано, —
Лио бих и сам,
Ал' у грудма мојим букти
Осветнички плам,
Да осветим угњетене —
О, да л' могу кад?...
Ој, облаци журно, журно,
Куд вас гони над.

1896.

„Звезда“ бр. 18. за 1895. г.

Шабан

КРАЈ КОЛЕВКЕ

Тихо спавај, моје чедо драго,
Сном се крепи, материна снаго;
Мајка ће ти крај колевке бити,
Успављанку песмицу ти вिति.
Буји, паји!

Осмех благи на лицу ти сија,
Срећа, нада, тебе држи, нија,
Тебе штите материнске груди,
Ти још не знаш шта су муке, труди.
Буји, паји!

Ал' чим душо, већ коракнеш једном,
Наћи ћеш се у том свету бедном;
Место смеха, место среће, миља —
Јад ће живот да ти благосиља. —
Буји, паји!

И у борби животној ћеш и ти,
Док те траје, борити се, бити;

Патње, муке, невоље и беде
До гроба ће за тобом да следе.
Буји, паји!

Сунце још се помолило није,
А мрачна те већ фабрика крије;
Сунце зраке већ скупило своје,
Јоште раде снажне руке твоје!
Буји, паји!

Летње чари тебе ће да мину,
Нећеш знати радост и милину;
Песма тиха место да ти бруји,
Брзи точак слушаћеш где хуји.
Буји, паји!

Другоме ћеш градити палате,
А ни крова неће бити за те;
Другоме ћеш дати све што треба,
А сам нећеш имат' кору хлеба.
Буји, паји!

Хај, у борби своје кратко доба
Проводићеш до самога гроба,
Нечујно си угледао света,
Нечујно те прима самрт клета.
Буји, паји!

Ал' док живиш, бори се очајно,
Постојано, поносно, истрајно,
Води борбу, не суштај не клони
Коју воде бедних милиони.
Буји, паји!

Нек бораца за слободу чете
Воде тебе до циља, до мете,
Друг уз друга, једна жеља, нада,
Непријатељ под том силом пада.
Буји, паји!

Барјак гордо прихвати и дижи,
Напред ступај, победи се ближи,
Уз победу нек те крепи вера
Уз победу бедних пролетера.
Буји, паји!

А паднеш ли, згоди ли те тана,
На твој месту други ће да стане...
Спавај, спавај, моје чедо мило,
Буди здраво весело и чило.

Буји, паји!

Спавај, спавај, анђелчићу лепо,
О, нека те слатки санак крепи;
Мајка ће ти крај колевке бити,
Успављанку песмицу ти вिति.

Буји, паји!

1899.

„Звезда“, бр. 42. за 1899. г.

Шабач

РАДНИЧКА ПЕСМА

— Georg Herwegl —

„Моли се, ради! — узвик те прати.
Време је новац, молитву скрати!
Невоља, ето, на праг ће стати —
Време је хлебца, молитву скрати!“
Та ти све ореш, ти сејеш, кујеш,
Та ти све шијеш и ткаш и сиујеш,
Зар твој рад да срамне готоване блажи,
Ал' шта ти примаш, народе кажи?
Ту на разбоју једнако радиш:
Подземна блага с напором вадиш;
До врха пуниш, — гладујућ' при том —
Обиља врећу вином и житом.
А где је ручак бар скроман за те?
Свечано рухо, да бљешти на те?
Огњиште топло да тебе греје?
А мач твој оштри, о, где је, где је?
Твоје је дело све што те кружи,
Ал' ништа за те де теби служи;
И што од свега кују ти руке,
За те је ланац, за те су муке.
Ланац у коме живот ти сврши;
Кој' крила твога разума крши
И који чедо спутава твоје —

Награда твоја, народе, то је.
Што ви вадите на светлост дана,
То је све благо за готована;
Све су то клетве, што год ви ткате,
Клетве, које вас једнако прате;
Што ви зидате, кров за вас није,
Нит' кров је, да вас од студи крије;
Ког' сте обукли, одели кога.
Гази вас бесно, к'о скота свога.
О, челе људске, невоље чеда,
Зар да ви само дајете меда?
Трутове гле'те, сваки вас сише,
Зар ви жаоке немате више?
Човече радни, буди се, дижи,
Моћ своју познај, зора се ближи!
Точкови на мах у миру стоје,
Кад захту снажне мишице твоје,
Тиране твоје бледило свлада,
Кад плуг свој, после вековног рада.
Јаросан бациш и данеш мило,
И тек узвикнеш: доста је било!
О, сврши јарам бедноме свету;
О, стреси ропства невољу клету;
Невоља ропства нек нема плода —
Слобода хлеб је, хлеб је слобода!

1896.

„Раднички лист,” бр. 13, за 1901. г.

Шабан

СЕЉАКОВА ИСПОВЕСТ

Како који данак прође,
За њим горе стање дође,
Па ће најзад и то стићи;
У надницу морам ићи,
А тол'ко се ту заради:
Да с' не умре тек од глади.
Што сам им о нешто мала,
Све господа дочепала.

Богаташи опет јуре —
Да остало докусуре,
Тек од рада мало данем,
И за доцне мислит' станем —
Ал' порезник отуд ступа
И на врата бесно лупа.
„Сељо, треба паре дати,
Да пореза сад се плати
За државу, господара
Треба сада доста пара,
Кесу дреши вади паре
За порезе нове старе.
За њим, ето, биров миче
И још споља гласно виче;
„Домаћине, треба пара —
И поп за свој бир се стара.
И поново зна се, шта је —
Па и њему сељак даје...
Таман с њим се накусури,
Док богаташ отуд жури:
„Хеј, рођаче, и сам знадеш
Да ми неки дуг имадеш
Па сад треба.“

„Ево газда,
Поштен треба бити вазда..“
Па и њему сав дуг вратих,
Ал' двоструко сад ту платих.
Таман газда с леђа сиђе,
Ал' тек поп ми тихо приђе:
Дошао сам, врли синче
И побожни хришћанине,
Да за свету цркву своју
Сад приложиш пару коју,
Што је божје богу пружи
А он све ће да одужи“.
„Цркви, оче, даћу радо —“
И подоста пону даде:
Непрестано иде тако
И дај само виче свако.

А не пита: имаш брате?
Дал' остаје што и за те?
Ради, ради... увек ради,
А други се само слади...
Родни ми се дани десе
И летина те понесе,
Задовољан трљам руке:
Неће бити патње, муке,
Од глади ће да се спасе.
Ал' тек од свуд чујем гласе:
Дај, сељаче, дајде амо,
Та на тебе сви чекамо.
И кад гледнем: за час тили
Све што имах покупили,
Све однели, све продали.
Моју муку пождерали.
А ја, тужан, само станем,
Па премишљам, па узданем:
Држави сам дав'о мани!
Да дембеле силне храни:
И попу сам доста дао —
Он богаташ сад постао;
Богатима још и више —
На памук ми крвицу пише.
Цркви дао, богу дао —
А сад го сам сам остао.
Треба хране и одеће,
То ми нико дати неће.
Под најам ми ићи треба
А за кору црна хлеба.
Дању, ноћу све радити —
И го и бос опет бити!
Ради... ради... увек ради..
А други се само слади.

1895.

ПОСЛЕДЊИ ТРЕНУЦИ

— С бугарског —

Измучени народе, опрости.
Јер последњи то опроштај ми је.
Час је дош'о, груби целат чека —
Нада мноме се веће уже вије.

Веран теби ја сада умирем
Прожима ме нада топле вере;
Кроз облаке црне већ назирем:
Како зраци сунашца трепере.

За живота, али кратко време,
За сва права борио се твоја,
Слабост моју народе опрости,
Јер искрена беше љубав моја.

Прости, прости! Већ ме уже стеже,
Очи тамне, смрт се ближи клета;
Хај, слобода, једнакост и братство!
Нек народи кликну целог света.

1836.

ЛЕТЊА ЗОРА

— Joh. Görges. —

Житна поља дивна, сунце трепти јасно,
Цвркут шева висом у песму се слива;
Шума тихи шушањ бруји милогласно;
Сребрно језеро тихо с' осмејкива.
О, како се небо, како плави красно!
Природа се силна дражесно прелива.
Орошене травке росицом у зору
Све мирисом пуне и поље и гору!

Гле, како се сија азур плаво цвеће
Из жутога мора, од класја вирећи,

И пољану дивно шарама преплеће
А мак уздиго се лепшом је чинећи.
По пољани, куда рани путник шеће,
Усамљено ходам много шта мислећи;
Мир природе шири око мене свуди
И слађаним миљем прожима ми груди.

Један човек крај ме прошуња се ти'о:
Суморан и тужан без икаква нада,
Слаб, уморан путник леђа јако свио
Од уморног, тешког, непрестаног рада,
Сигурно му тесан бедни дом је био
И изгнав га пољем јадник, лута сада,
Ах, њему је судба — пратећ' га до мете
Зарила у прса клицу смрти клете!

Приступи ми тада тај болесник бедни
Жалостан и јадан у наказном стасу,
Притиште ми руку овај радник вредни
А мисао једна сину ми у часу:
Ова слика овде, као подсмех ледни
Свекол'ком богатству и земноме красу,
Тамну, црну нојцу за награду има
Само јад и беду за рад мучни прима.

Густа пара шушти, а дим се колута
У фабрици све се у дупљаву здружи
Точкови се крећу небројено пута
Запара, прашина ода свуда кружи
По шеснајест сати — одмор ни минута
У загушном, тамном простору, што кужи,
Код разбоја, као робови, једнако
Стојимо за муку приковани тако,

Ми не знамо никад сјај сунчани шта је
Летња срећа крај нас никад и не греде
А од љупког цвећа, што ту цвета траје,
Учмалу прашину очи наше гледе,

А срце ми дрхће од патње и беде, —
И судбини сада човечијој нашо
Намеће се једно питање: Ах, зашто?
Све због тешког јада и крв већ ми стаје.

1:96.

„Ради. Лист“ бр. 9 1601 г.

ЛОПОВ

Низ тело му рите висе;
Кроз капу му вири коса.
По калдрми непрестано
Све нога му гази боса.
Зимишљено, тихо ступа;
Од бола је леђа свио,
За њим иде једно дере —
Та то му је синак мио.
За руку га отац води
Али ни сам не зна куда,
Куд се крене, куда пође —
Невоља га прати свуда.
Многи крај њих журно прође;
Нит' их гледне, нит' прозбори;
А њих јадне већ три дана
Глад страхотна како мори!
Радио је бедни отац,
Шта је умор није знао,
Само да му синчић мили
Никад не би гладовао.
Али и то брзо прође,
И без рада најзад оста,
Треба јести, ко ће дати?
Јадник, шта ће? — просјак поста.
„Уделите добри људи!“
С таком молбом људе среће
Који би му дао — нема
А ко има да да неће.
Непрестано тако лута
И глад за њим тако следи;

Нит' с' обазре ко на њега
Нит' он више ког погледи.
Покрај једне пекарнице
Ти бедници кад минуше
Топал хлебац гледну синчић
А груди му уздахнуше:
„Гледни, оче, те хлебове
Нисам вид'о крупних тако —
А глад страшна већ одавна
Ах, мори ме, оче, јако“.
Једна мис'о оцу сену.
А језа га свог подиђе
Обазрев се на све стране
Пекарници тихо приђе:
Један лебац на мах зграби,
Под мишку га брзо тури,
Па не гледећ' знаи л' ко то,
Са тог места он пожури.
„Лопов! Лопов! Помоћ, људи!“
Пекар виче да се хори; —
Свет се слеже, а жандара
Једно туце, ту се створи.
Дознав одмах, ко је лопов
Појурише за час тили;
Бедни отац жури, бежи,
Да умакне бесној сили.
Ал' заман је. Умори се.
Слабе ноге — то је мана,
А жандарми стигоше га,
Склепташе га са свих страна.
„Милост! Милост! Опростите
— Стаде молит' госе своје —
Шта хоћете самном чин'те
Ал' нахран'те дете моје!“
Залуд молба — грубост само
На њихном се види лицу
Стрпаше га — то за казну
У ћелију, у тамницу.
Ту окован поред зида

Погружено старац стоји,
Кад кад само груди боне
Уздрма му уздах који:
„Ко украде један хлебац,
Тога тежа казна стиже,
Него оног — правдо худа! — ,
Милионе који диже!“

1896. г.

„Радничке Новине“

1902.

ПОД ПРОЗОРОМ

— по грчком —

С ведрог неба мисец сија
Тихо трепти бледи сјај,
И тишина свуда влада —
Шуму света, ту је крај,
Само мене, ах, никада
Неће минут туга, вај.

Велом санка увила је
Ведро пој'ца цео свет,
О, устани, драга моја,
Чуј ми срца тихи сет,
Залуду је љубав твоја
Кад је живот тако клет.

Место среће место миља,
Живот само ј' горки ад:
Од колевке до покоја
Све се ниже патња јад;
Утри сузу, драга моја,
Залуд љубав, залуд над.

1896.

„Звезда“ бр. 11—199

Шабан

МАТИ И КЋИ

— Хлеба дај ми, мајко мила,
Ах, мори ме љута глад,
О, како бих окусила
Макар црну кору сад.
— Ти не питаш, кћери мила,
Ба л' сам мрву зарадила?

Тешког рода,
Дорког јада

Препун нам је живот вас;
Ми смо јадне,
Ми смо гладне,

Другом наша мука ј' слас!
— Зима ми је, мајко мила,
Хаљину ми какву дај,
Тело би ми утоплила;
Зар не чујеш уздисај?
— Ти не питаш, кћери мила,
Да л' сам децу утоплила?

Ноћи, дани,
Неспавани,

Непрестано мучни рад,
Ипак груди
Бију студи —

Наго тело — тешки јад.
— Научи ме, мајко мила,
Да улицом просим дар.
Прошња би ме исхранила
И одела тело бар.
— Утри сузу кћери мила,
Залуду би она била:

Нико бедне

Ни да гледне,

С невољом нас чека свет;

И у вају,
уздисају,

Живот ће нам проћи клет,
Док не стигне страшни суд,
Живот нам је — глад и студ!

1896.

„Звезда“ бр. 15 — 1899

* * *

Ноћ је зимска. Нигде зрака,
К'о кад душу свије туга,
Само преко видокруга
Што прелећу тма облака.
Раскаљани стоје путе,
Путника им нигде није,
Нигде гласа не мож' чути,
Све се живо некуд крије.
Али душа моја блуди,
Мисли моје некуд хите;
Надимљу се моје груди,
Ваљда што су — туге сите.
На крилима лажних снова
Душа моја сад се диже,
Ал' јаукне и поново —
На гробове хладне стиже.
Она тражи зраке сјајне,
У животу што се сјају, —
И открива мени тајне,
Да проплачем у очају.
Где је срећа? Да л' ће нади
Да постану дивна дела?
Да л' ће живот да ми кади
Мирис цветка неувела?
Цветка, чија љубав жарка
До гроба те самог прати...
Стани, душо, то је варка,
Уморна ћеш посустати!
Зар у врту, пуном гробља,
Тражит' себи срећна стана?
Зар на земљи, пуној робља,
Може бити срећних дана?

О, не, никад! Свет још чами,
Беде, патње још га сладе, —
Угасимо, душо, сами
Наше синове, наше наде!

1896

Шабач

СОЦИЈАЛИСТИЧКИ МАРШ

Стег нек нам се крвав вије!
Под њим, друзи, сложено, хај!
Само душман с нама није.
Патњи нашој нек је крај!
Напред, друзи, напред! У борби је спас!
Зора среће људске обасјаће нас!
Слобода нам драга пружа,
Трновита венца сплет.
Мученичком стазом журно —
Не жалимо, друзи, мрет!
Раскинемо ропске ланце,
Нека мине болни јек.
Борбу нашу очајничку
Нека прича веку век!
Из пепела мученика
Изникнуће диван цвет:
То је ново покољење,
То је диван — нови свет!...
Диж' те се, мртви, из тешка сана
Нек вам се чује крик!
Нек јекне силно, с ваших усана,
Победе наше клик!
Тиранима клетва робља
Нека буде песма сад.
На праху им нек се дигне
Једнакости, братства град.
Дижи се, робље, па напред хрли —
Кроз тамну, страшну ноћ —
И над костима, у славу слоге,
Загрли брата што ти даде моћ!
У радове, под заставу,

4*

За људскога рода спас!
Нек синцима мрака куцне!
И последњи — смртни час!
Нек народна света рука
Угњетаче у прах стре;
Ко слободу свету љуби —
Томе она само гре!
Диж' те се, мртви, из тешког сана,
Нек вам се чује крик!
Нек јекне громко с ваших усана
Победе наше клик!
1896.

БРАТСТВО

Доста је мржња, себичност крута,
Вековно људски давила род;
Нек братство себи покрчи пута,
Нек сване среће, блаженства год.
Доста се крви узалуд лило,
Доста је страшни беснио рат;
Нек напред ступи братство нам мило,
Нек силно брата загрли брат.
Доле са круном, доле са митром,
Доле што чини живот нам клет;
На престо нека попије се браство
Нек силним жаром сав прожме свет.
На што те међе силних држава?
И страшна мржња народа с тим?
Нек мене једном та лудост права,
Нек братство светом овлада свим.
Доста је тама морила људе;
Доста је стез'о незнања мрак;
Нек братство извор напретка буде;
Истине нека обасја зрак.
Грмнимо: доле са друштвом овим!
Ланаца ропских нек мене звек!
Јер братство ступа, са друштвом новим,
У ком слободе ори се јек.
Диже се робље! Време је бурно,

Ослобођења нек куцне сат!
У коло братства народи журно,
Нека загрли свог брата брат!
1896.

* * *

Минуло је жарко лето, да и опет с нова сине;
Јесен дошла, зима ступа, да и она брзо мине;
Престало је цвеће цвати — увенуло земљи хити,
Пољем, гором песме птица за дуго се пеће бити.
Не види се плаво небо, облаци га мутни скрили,
Непрестано кишу ливу — већ су земљу напојили.
Суморно је, мутно време. — Обузима туга груди,
Ал' радости! кад природа из сна стане да се буди!

Спустило се тамно вече, а кишица све ромиња,
На пољу је већ похладно, ал' у пећи ватра тина
И топлотом собу пуни. Лампа пушта слабе зраке,
А предмети на мом зиду сенке праве свакојаке.
И суморан као небо ја за столом тако седим,
Назактив се, замишљено како светлост тренти гледим.
Мисли блуде, прошлост траже и копрену њену дижу,
А из даљне прошлости ми изумрли звуци стижу.
А ти звуци, које дуна, само срце чује моје,
Причају ми даљну прошлост, казују ми тајне своје;
Казују ми живот невин, некадашње топле наде;
Казују ми жеље давне, што су криле груди младе;
Казују ми... на што све то, што да ми се прошлост буди;
Тешка, ледна, чудна туга притискује моје груди...
Та, све што је негда било у заборав нека лети,
У незнаност нека иде, тој јединој, свега, мети.
Нек се спусти гробна плоча, да минуне наде скрије;
А из мојих груди снова над за надом нек се вије.
О, та можда некад, једном, а зар немам јоште дана? —
Уморним ћу телом стићи до срећног дивног стана.
О, можда ћу некад слушат — сред љубава, сјајне круне, —
Слатке гласе што се ливу с божанствене брачне сгрује.
О, можда ћу... са том мишљу кроза живот многи прође
И до гроба, мети жаћа, уморено, тужно дође.

Тиха, тамна ноћца свуда овладала целим светом,
Као да је прест'о живот са данашњег дана летом.
Само киша тихо сини и чудноват шум се чује,
О, то самрт журним кроком, васељеном сад путује.
Осећа се дах јој лед'ни, грозну пустош собом носи:
Све пред њоме клоне, пада, наду гаси, живот коси.
Место живот вес'о, бујан, да се креће, да свуд влада,
Свуд се виде црне хумке, разорених давних нада...

1893.

Шабач

СВЕТ ЈЕ НАША ОТАЏБИНА

О, владари, о, нељуди!
Такве моћи ко вам даде,
Да тиранске ваше ђуди
Народима међе граде?
Је л' божанска та власт ваша?
Ко је даде вама свима,
Да створите вашим бесом
Отаџбине народима?
Чујте грми из низина
Свет је наша отаџбина!

Слуге бога и олтара,
Што за новац само знате,
Је л' вам ваш бог право дао
Да народе завађате?
Је ли Христос, тај ваш идол,
Такав наук дао свима?
Зар народе да делите,
Да делите с тиранима?
Чујте грми из низина:
Свет је наша отаџбина!

О, убице, ђенерали,
Проливена крв вас куле,
Милијуна, што су пали
За тиранске сјајне круне.
Ко вам пружи, ко вам даде
Такву силу, такву вољу,

За државу — отаџбину
Да с' народи љуто кољу?
Чујте грми из низина:
Свет је наша отаџбина!

О, народи свеколики,
Што вас ропски ланци тиште,
Хајд, на ноге, у редове, —
То слобода света ниште.
Ми не знамо за те међе,
Гит' држава за нас има;
Нека братство шири љубав.
Међу свима народима,
Нек загрми од милина:
Свет је наша отаџбина!

1896.

Шабаци

Б У Р А

Ноћ се спустила на грешну земљу
И црним велом увила јој лице;
Нит' сија озго блеђани месец
Нити безбројне сјају звездице.
Облаци густе васељену, небо
Завили са свим у магле своје;
Беснилом ветар хучи и бруји
Као да песму самртну поје.
Ветрови звижде кроз поноћ нему;
Севају муње, громови бију,
Земља се тресе као да по њој
Паклени дуси сад коло вију.
Кад муње севну, па кад загрми
К'о глас да чујем страхотног гнева:
Зар се гнев робља, патника вечног,
У громовима увек не излева?

1896.

ОТАЦ — СИНУ

„Гледај сине, како зора на истоку руди,
 Гледиш свуда — од давоге надимљу се груди!
 Где, на модро-плавом небу и звезде се гасе,
 Јер природа плашт сперлетан сада меће на се.
 Пази како небо плашти као огањ живи.
 Око стаје мис'о стаје, да се томе диви.
 Какав призор, какве чари, каква слика жива,
 На све лепша: плаво небо црвеније бива.
 Погле сада, погле небо одозго до горе:
 Изгледа нам као какво — је л' — крваво море?
 Из тог мора, пази, шта ће да се згоди
 Поносито, свечано ће сунце да се роди.
 Чистим ће лицем, сада, свом свету да се јави,
 Док га природа цела и свет радосно здрави.
 Е, па тако исто, синко, памти речи ове,
 Нису ово сањарије старе или нове.
 Тако исто једног дана, *он далеко није,*
 Слободе ће сунце да нас сјајним зраком грије.
 Крвава ће онда зора прво да нам сване,
 Па слободе златне сунце за тим ће да гране.
 Из тиранске крви, слико, када свуда илине,
 Чисто, светло, сјајно сунце тада ће да сине“.
 „Зар слобода друкче, оче, не може да дође?
 Зар не може крви огањ људство да мимође?“
 „Не! тако се вековима и свуда догађа,
Јер слободе сунце само из крви се рађа!“

1897.

Ковиљачка бања

ПЕСМА

У дваестом беше лету
 Када пође свуд по свету, —
 Вредан радник беше он.

Радио је с вољом јаком,
Тешио се песмом лаком.
Трошио је снагу, моћ.

У друштву је добар био,
Увек ведар, вес'о чио.
Сваком беше веран друг.

Једног дана — аој, јада! —
Оста јадник он без рада.
Беше зима — јака студ.

Сносио је беду круту,
И глад страшну! зиму љуту.
Ал' за мало беше то.

Патња строши снагу ону,
И он најзад болан клону —
Да болује мора сад.

Али где ће сад по зими,
Нико неће да га прими,
Није више већ за рад.

Нема више свога стана,
Патња већа сваког дана —
У болницу оде он.

Другови му верни бише,
Па га често походише —
Утеха му беше то.

Баш кад мину зима клета,
Оде и он с овог света —
Тек у цвету жића свог.

Другови му верни бише,
До гроба га отпратише,
Добар радник беше он.

1897. г.

БУДИТЕ НА ОПРЕЗИ

„Будите на опрези
Не знате дан и час
Кад ће на страшном суду
Загрмег' божји глас!“

Од кад је Христос рек'о
Многи је прош'о век,
И речи тих све више
Нечујан бива јек.

„Будите на опрези,
Ближи се дан и час:
Кад ће на Крвном суду
Народни грмнут' глас.“

Од кад је правда рекла,
Који је прошо век?
Ал' речи тих све бива
Гласнији, јачи јек.

1897.

Ковиљачка бања

ЈАДНО ДЕТЕ

Је ли, мали, шта то радиш
— Детета сам једног пит'о.
Када покрај једне реке
Играше се заносито

Оно стаде, диже главу,
Очима ме својим гледну,
Бледо лице показа ми
Сиротиње слику бедну.

На телу му саме рите,
А на глави много косе,
Капа сва му издерана,
А ноге му беху босе

„Шта то радиш?“ — „Ет' сиграм се“
„А школу си оставио?“
„Слушао сам за њу само,
„Ал' там' никад' нисам био“.

„Што те отац није посл'о?“
„Само сам га једном снiо“.
„Откуд у сну!“ — „Кад га иззнам,
„Тако давно гроб га скрiо“.

„А имаш ли мајку, мали?“
„Незнам кад је била жива“.
„А имаш ли бар ког свога?“
„Све њих земља, све покрива“:

„А где живиш код кога си?“
„Овде — онде. — Стан ме чека!
„А за храну?“ — „Што добијем —
Кад услужим ког човека“.

„Добро лети; како зими?“
„Зими! Хе! Хе! — Ко се стара!“
„Како?!“ „Хона! Хона! — Држ'га!“
— И одјури код другара.

Мој се поглед за њим вину,
А уздах ми шапат крете:
„Судбину ти знадем горку,
Јадно дете! Јадно дете!“

1897.

Шабан

ПОТОКУ

Ој, поточе, жури, жури,
Одавно те море чека,
Нек те умор не савлада,
Ма да идеш из далека:

Па када те бурно море
На широке прими груди

Реци тужно, реци њему,
Реци да су жедни људи:

Нису жедни, нису воде,
Већ су жедни, ој, слободе!

1897.

Кониљача бања

ПЕСМА КРОЈАЧКОГ РАДНИКА

Игло моја мала, боди,
Старо крпи, ново шиј;
Деде, овај капут сврши,
— Шта ћу! — Па ма био чиј.
Рад ме троши као хала,
Боц — боц — боц!
Надница ми врло мала,
Боц — боц — боц!
Целог дана без престанка
Скрсти ноге, главу свиј;
Целе ноћи и без санка
Све одећу другом шиј!
Тежак ми се пос'о даје
Боц — боц — боц!
За то нико и не хаје.
Боц — боц — боц!
Ради данас, ради сутра,
Оден'о сам цео свет;
А сам остах го и гладан
Да проживим живот клет.
Залуд сузе, залуд јади,
Боц — боц — боц!
Не спасава то од глади.
Боц — боц — боц!
Кад је доба мушкој снази —
Свршава се тад' мој век.
Сав изнурен, презрен, бедан,
Свој последњи слушам јек.

Кад ће ово стање минут,
Боц — боц — боц!
И сјајније ново синут?
Боц — боц — боц!

1897. Књига „Први мај“ за 1899. год. Шабац.

РЕГРУТАЦИЈА

Лудвиг Салађи —

Регрутује се. Младићи пазе
Да у дворану редом улазе.
Мајор их чека са оштрим гледом;
Доктор и каплар, гледећ' их редом,
Да с' наги скину, заповест даше;
Сваки то мора — цар не зна скока —
На кантар ступа, лишена наше,

Стока, стока!

Метром их мере, к'о да их кроје,
А они дршћућ' уза зид стоје.
Свуд их пипају, па свој суд дају,
К'о да ће да им месо продају.
Застиђени стоје, па се не мичу,
Сломљени и глупи — читаш им с ока.
Чудо не муче, већ и не риче —

Стока, стока!

Месо и кости — на броју л' има,
Способан он је — онда се прима.
Касарна пуна, прљава сва је —
Војничко знање ту му се даје,
Глава и груди од туче бриде.
По дисциплини — лагана крока,
Куд уже тргну, тамо и иде

Стока, стока!

Ту код младића нестане стида;
Невиност с њиног срца се скида;
Суровост само ту места има;
Слепа покорност закон је свима.

* Ову је песму пок. Абрашевић написао под свежим
утицајем Худове песме „О кошуљу“

Нискост предњачи ту духу смелом,
Све што је гадно — хитрена крока,
Мора да брани речју и делом
Стока, стока!

Убиству, плачки уче се туде,
— Зар тако Бог је рек'о да буде? —
Обљуба није бестидност — веле;
Народ и земљу уче да деле;
Уче да с' народ коље и мучи;
Чим миг командирова спазе ока
На свога оца пушку ће дићи
Стока, стока!

Што је из оних мрачних времена
Остало, кад је с коцем — рад плена —
Звер — човек тук'о мрске туђине,
Да себи жене присвоји њине;
Оно што залуд, са мржње жаром,
Клели су људи срца широка,
Чег' се свак гуша — то учи с трудом,
Стока, стоки!

О, марво, зверу у људском лику,
Нишану смртни ти туђинику!
Заклетва твоја застави дана,
Чини те да си топовска храна,
Суровост, глупост — то тебе кити;
Команди грубој клањаш дубоко —
Зар никад нећете ви људи бити
Стоко, стоко!

1897.

„Ради. Лист“, за 1901. год.

Шабан

О ХЛЕБА, ХЛЕБА!

Градови, села и поља равна,
Долине дивне, брда прадавна,
Земљина кора с природом целом —
Застрти леже снежаним велом.
Фијуче ветар са песмом студи;

Jeжи се тело, задршћу груди.
Ни птица нема да песме вију, —
Сва жива бића журно се крију.
Природа цела дршће и прети —
К'о ће се сили одупрет' смети?
Ал' чуј кроз фијук све ближе, ближе,
Очајан јаук с уздахом стиже...
С фијуком с' пење до самог неба:
„О, милост, краљу, о хлеба, хлеба!
Од страшне студи дршћемо бледи —
Чуј, краљу, на нас озго погледи!“

„Ал' мир, престанте! Стишајте гласе!
Из беде сваки нек себе спасе...
Краљ хоће мира! да живи краљ??“
И црне слуге, злих господара,
Шпијуна подлих, и измећара.
Авети, што се из гроба дижу, —
Све сад по земљи међ' народ гмижу;
С хордама црним злих готована
Цеде патњике са свију страна;
Зидине мрачне тамница ледних
Пиште од бола из груди бедних:
Жандармски кундак све кости крши
Док бедник најзад с муком не сврши;
Глоби се, цеди, пљачка и ара,
Мучи се, тлачи бедна „фукара“
Под праксом бича лете уздаси:
„О, милост, крвљу, о спаси, спаси!
Тиранства силног било је доста,
Још ти нам само за помоћ оста!“

„Ал' мир, престанте! Стишајте гласе!
Из беде сваки нек себе спасе...
Краљ хоће мира! да живи краљ!“
Радничке куће, колебе старе
Тиранске слуге руше и кваре,
Или их у своме ћефу и бесу
Униште, спале, огњем разнесу,

И људи гледе, боли их тиште,
А слабе жене и нејач пиште;
Голи и боси дршћући стоје;
Немају више кућице своје!
Прозебли, бледи, уморни, гладни
Даљноме крају крећу се јадни.
А усне дршћу, шапћу и моле:
„О, стишај, краљу, тешке нам боле!
Чујеш ли вапај из наших груди?
О, ти нам сада спаситељ буди!“

„Ал' мир, престанте! Стишајте гласе!
Из беде сваки нек себе спасе.
Краљ хоће мира, да живи краљ!“
Коте се, множе зли готовани,
Држава мора све да их храни,
И народ страда: грби се, зноји,
А држава му замуку своји.
И то је мало — треба још више:
И крв му пије и срж му сише;
И кров са главе без срама, стида,
За тешке данке и глобе скида:
И поље, њиву па и мал цео —
Све је то добош најзад однео.
Сред беде, патње и горког јада
Огољен народ и даље страда.
А писка јечи — и земља плаче: —
„Видиш ли, краљу, како нас тлаче?
Има л' помоћи? Ти нам је пружи,
Народ ће тебе верно да служи“.

Ал' мир, престанте! Стишајте гласе!
Из беде сваки нек себе спасе...
Краљ хоће мира, да живи краљ!
Потмули крици по земљи струје
Час грме силно, час громко брује —
Одише народ — диже се глава
Тражећи своја отета права!
Иштући хлеба — доста је глади —

Тражећи срества себ' кров да гради:
А бесне слуге са својим госом
Јаднику њему гладном и босом,
Кундаком у плећа — права су дана!
Куршумом у груди — дата му храна!
Тамнице — кров су — ко за кров моли!
И народ гине и крв се проли...
А тешки вапај из крви лети:
„Освети, краљу, ти нас освети!
Свирепост казни — оправдај себе!
А бедни народ славиће тебе!“

— — — — —
„Ал' мир, престанте! Ћутите худи!
Осветни вапај нек скрију груди...
Краљ хоће мира, да живи краљ!“
Земљу је густа обвила тама;
Гареж се пуши — пустош је сама;
Пара од крви до неба кружи
— Зар вечном небу земљу да тужи —
А, црне слуге, проклете биле!
С буктињом зала по земљи миле;
Свуда гробари народни јуре,
Да сен слободе сахране журе;
Хијене-људи — о, звери гадне! —
Све живе глођу, те жртве јадне!
Ал' тресак тајшта је? Да л' гром то грми?
То клетва, слушај, за клетвом стаси:
„О проклет, краљу, о, проклет да си!
То клетва, почуј, за клетвом жури
Грмњава грозна претходи бури!
Освета ће те срушити с власти,
Кајање живот неће те спасти!“

— — — — —
„Ал' мир, престанте! Ћутите худи!
Клетву нека вам сакрију груди —
Краљ хоће мира, да живи краљ!“*
1897.

Шабач

* Ову је пророчанску песму о крвавој будућности тиранина Александра Обреновића написао К. Абрашевић (у њеном првобитном облику) када је укинут Устав од 1888 год.
К. Абрашевић — Песме

З В Е З Д А

Да дивне красне ноћи! — На небу звезде сјаје,
 Отимље живот мах.
 Свет цео слом се крепи, и сваки гласак стаје,
 Сем људског жића дах.
 И месец небом плови, и зраке баца бледе
 К'о да је горе сам.
 Под липом тако седим. Очи ми у небо гледе.
 Будућност к'о да гл'ам.
 Лахор ми лице хлади. Заносно липа мири:
 Опија мирис њен...
 Ал' где, сад звезда једна! Свој небом лет рашири —
 И згасну баш у трен.
 Ко да се скиде с неба и летну земљи право,
 И на њој нађе гроб.
 То јадни народ мисли: утекао је здраво
 С робије неки роб.
 О, да наивне мисли! Та зар тамница није
 Бедима цео свет!?
 Зар црна земља у се не прима и не крије
 Толики живот клет!
 Нису ли робље они што раде само другом,
 Трошећи снагу, моћ?
 У живот тек што ступе, са бедом, патњом, тугом —
 Већ у гроб морају ноћ!
 Зар нису робље они, чији — кад ништу хлеба —
 Куршуми угуше глас:
 Што небу — умирућ' — глухом, подижу молбу своју
 Да ништу, траже спас?
 Куда да беже? Зашто? Када на све стране света —
 Чује се ронски јек?
 О, то ће бедно робље из патње, ропства кмета —
 Крв ослободит тек!

1897.

Шабан

НЕ ЖАЛИМ ЖИВОТ

Смртни је часак дош'о; гробу селедном спремам,
Клеца ми трошно тело: животне снаге немам;
Ал' ја се не бојим смрти — живот је горак био —
Животне сласти нисам ни једне капи пио.
Смрт није страшна? кад ми срце и душа веле,
Да ћу^т живети вечно, код оних што спас желе
Целоме људском роду.
Није ми живота жао; јер моје песме снаже
Патнике целога света што себи спасења траже —
У борби за слободу!

1897,

Шабач

ЗАТОЧЕНИЧКА ПЕСМА*

Славуј пева, шарно цвеће мири,
Роса блиста, лахор тијо пири,
Сунце сија, цветиће се буде —
Срца наша за слободом жуде.
Док слобода целу земљу краси —
Наша срца раздиру уздаси;
Док све живо у слободи живи —
Нас притисли дуварови сиви;
Док сви срећни славе дане зрачне,
Ми слушамо, сред тамнице мрачне,
Место звекe осветничког мача.
Тужне речи уздаха и плача;
Док и птице песмом зору здраве,
Ми сунашца не видимо лик;
Док сви срећни земне драже славе
Ми слушамо само — болни крик!
Ој! слободо, светија од свега,
Плодотворна као сунце сјајно,
Тебе љубе противници стега
За те живи све робље очајно!

* Ову је песму компоновао М. Јовановић лекар, медицинар,
друг пок. Абрашевића.

Ој, слободо, светлија од сунца,
У тамници радник живот губи!
Ал' му срце само за те куца,
Неслободан још те више љуби!
1897.

СОЦИЈАЛИЗАМ

— Џон Ханри Макај —

Смеју се, куну те — не знајућ' шта си,
Па с тога многом страшило се правиш;
Ред и мир рушиш — чују се гласи —
Ти само борбу и убиство славиш.

О, нека веле — ти, који не теже,
Бар ма у чему да истину траже,
Твој смис'о до њих и не досеже;
Ти, међ слепцима, к'о највећи важе.

Ти, речи, тако јасна и чиста,
За којом тежња прожима ми груди,
Будућност теби ал' ће да блиста
Кад најзад, сасвим, освесте се људи!

Носе л' је зраци? Ил је буре крећу?
Не знам. Ал' доћ' ће — ко жељени дари.
„Ја сам социјалист!“ — „За што?“ „Што нећу
Ни каг над ким нико — да кад господари!“

1897. год.

Шабач

РАНО ПРОЛЕЋЕ

И прође зима клета,
Ведрији сину дан;
Дрвеће пупи, цвета —
Сваки је раздраган.

Разагнај с чела боре,
Покажи ведар лик?

Веселе слушам зборе,
Радосни одсвуд клик.

Природа сва се буди
Отимље живот мах;
Надимљу све се груди;
Пролетњи дишу дах.

Птичије песме брује,
А ветрић пирка благ,
К'о да се од свуд чује:
Живот је тако драг!

Природа сва се кити,
Расипа раскошно дар.
Ал' за патнике сав је
Мртав тај њезин чар.

1897.

Стазама тајним будућности људске
Непрестано човек у напредак греди.
Трње му и цвеће украшују груди;
Узастопце сен му целим путем следи.

Не! Она је напред. Човек сен је прави.
Са дивљачком трком срећу своју тражи.
А њу скрива трње грехова човештва
И варљивим дахом људске јаде блажи,

Напаја ли когод са тим дахом груди —
О, та том се застор будућности диже,
Са трошног трона у таме се гледа:
Како по том гробљу у незнаност гмиже.

1897.

Шабан

„Звезда“ за 1899.

Палата сјајних зидови су неми;
Одбијају вапај уздрхталих груди,
Јер иза њих, вечно, осећање спава,
Порок — будни стражар — не да да се буди.

Стубови се дижу, у тами се губе;
Огромне дворане блеском сунце дају;
А кикоти срамни — достојни палата —
Са трпезе бесних не ближе се крају.

У пороку вечно ваљају се гадни:
У души им гордост раширила крила;
А ледено срце, груди, пуне срама
Скерлет им покрива, најдивнија свила.

Из душе им ватре бесмртности струје
Па сажижу чеда колебица бедних,
А гласови јадних, што очајно брује,
Наиђу на отпор у груд'ма им ледним.

Забораве прошлост, будућност не гледе,
Садашњост им пружа, нове гадне страсти.
Из порока кужног, осећа се задах,
И држи их вечно у пакленој власти.

Стубима палата — што поносно стоје,
Подлога је локва раденичке крви. —
О, док једном време палошином тешком
Све палате стигне у заборав смрви!

1897.

Шабач

Н А Ш Т О ?

Нашто очи пуне жара,
Нашто уста дивна кроја,
Нашто лице пуно чара,
И свиона коса твоја?

Дивна стаса, танка струка
Вито тело — ал' га јоште
Не обгрли мушка рука.
Не обгрли од — милоште.

Нашто дражи пуно тело,
Нашто уздах ко те гледа,
Нашто све то — када цело
Срце ти је — комад леда?!

1896. г.

Шабан

ЗВИЖДИ ВЕТРЕ...

Звижди, ветре, на све стране,
Чупај дрва, крши гране!
Свом силином свога лета
Хуји, јури преко света.
Звижди песму — да се хори!
Храбром борцу што се бори
За живота свога цела
За идеју за начела;
Нек га увек прати нада:
Да ће, кад га самрт свлада,
Нови борци да се јате,
Барјак његов да прихвате.
Звижди песму звижди свима,
Силницима, тиранима!
Песму срџбе, песму гнева,
Песму, што им страх улева,
Песму јада, песму беде,
Нека чују, нек пребледе!
Свуда јури — доле, горе,
И у њихне уђи дворе,
И ту звижди буру гласно,
Нек тирани чују јасно,
Нек им звуци страх поткрепе,
Нек задрхте, нек застрепе!
Звижди, ветре, јаче, тише,
Лети ниже, лети више.

У руднике тамне сиђи;
Фабрикама влажним приђи;
Кроз тамнице мрачне бруђи;
Преко тучних њива хуђи —
Свуд где чујеш тужна крика
Раденика, мученика;
Свуд где видиш бледа лица
Раденица, мученица.
Кроз редове њихне спеши,
Силном надом крепи теши;
Песмом наде, песмом моћи,
Песмом среће, што ће доћи,
Лечи јаде ломних груди;
Зору јављај, из сна буди!
Да ће песмом — свима јави —
Роб будућност да поздрави;
Да ће срамно ропство стрести
И слободи венце сплести;
Да ће живот препун миља
Срећа да му благосиља.....
Сада грмни — пусти звуке!
Нек' угуше све јауке,
Грмни с виса, одозгора,
Да у борбу сваки мора:
Ко спас жели људском роду;
Ко захтева свуд слободу;
Ко истини светој тежи;
Ком' на срцу правда лежи;
Који жели да му дани
Срећом буду обасјани —
Храбро, силно и без страха
Нек' је готов сваког маха
За идеју напред стати,
Крв и живот за њу дати.
Звижди, ветре, летећ' журно,
Звижди громко, силно, бурно;
У висину лет свој дижи,
У све краје света стижи.
Звижди химну, чији гласи

Нек с' разлију к'о таласи,
Химну братству свет да сроди —
Једнакости и слободи.

1897.

Шабач

О, ШТО ПЛАЧЕШ ?

О, што плачеш реци, душо?
Бледило ти младост скрива,
Очи су ти тако сузне,
Мутно чело к'о да снива?

—
Каква ли те жалост гуши?
Да л' за драгим лијеш сузе.
Кога у сред страшног боја
У наручја самрт узе?

—
Ако за то сузе теку,
Плачи, много суза проли.
Јесте жалост — за то тишти
Јесте туга — за то боли.

—
Или, душо оплакујеш
Родитеље миле своје,
Чије слике с благим лицем
Још у твоје срцу стоје?

—
Ко не жали родитеље?
Зар у томе срца има,
Родитељи кад премину,
Тугу, жалост да не прима?!

—
Ил' пак плачеш — је ли, душо, —
Самохрана што си тако?
Или, патња што те кружи,
Што на земљи влада пак'о?

—
Што бедника милијуни
У тешкоме ропству стењу,

И незнање што их кружи,
Што мањину хране лењу?

Ако за то, сада плачеш,
О, престани, душо драга!
Кукавичке то су сузе, —
Теби треба нова снага!

Освести се! — Познај себе; —
И беднима приђи ближе;
Нек кроз сваку реч им твоју
Капка по кап свести стиже.

Шта ће њима твоје сузе?
Виде л' помоћ ко од плача?
Њима треба слушај, душо,
Треба свести, воље, мача.

1897.

Шабач

У РУДНИКУ

Шта се оно тамо на ономе брегу,
Као сенка каква, тамо-амо креће?
Радници то су — земљина блага
Ваде, да туђе напуне вреће.

Пре рујне зоре на пос'о журно,
Кроз земљу ту се рије и гмиже;
Утроба земна тресе се, тутњи.
Тек ноћ кад падне — и одмор стиже.

Сводови тамни страхотно прете,
Да многи живот, у тренут, згњече;
Али ко мари сирочад што ће
Да над тим гробом уздишу, јече!

Каква опасност! Ал хлеба треба.
Нек се и живот ту бедни рони:

И у дубине радници слазе —
Невоља, нужда, тамо их гони.

Ал' шта то би? Каква страхота?!
Затутњи брдо, све се затресе,
Помамно хукну, ужасно рикну:
Страховит пуцањ брдо разнесе.

Све огњем пламти, крши се, руши,
А дим до неба скоро досеже.
А кроз страхоту — самртни јаук
Тужно и боно свуд се разлеже.

И све се стиша, свега нестале,
Под земљом лежи ко туде страда;
Место живота — пустош је сама,
Тишина свуда околу влада.

Ал' чуј сад вапај, што слама душу,
Тужно све даље и даље хрли:
То је кукњава тужне сирочади
Радника оних, које смрт грли!

Ко ће сад борби жића одолет'?
И њима смрт се још страшнија спрема.
Ал' залуд лелек, кукњава, вапај —
Црноме јаду одзива нема.

1897.

Ковиљача бања

* * *
Са прозора ниског мој се поглед губи.
У сиву даљину у неповрат јури;
А мисли се роје, губе се кроз маглу,
К'о да свака мис'о своме гробу жури.

Векова је много прохујало дугих!
А све људска нога по костима гази,

Смрт је силна, страшна, свуд по свету јури...
Ко ли може њеној одолети снази?!

Изброј сјајне звезде на ведроме небу,
И гробове што их прва земља скрива!
Цео свет је гробље — смрт све живо коси,
И гробље све веће сваким даном бива.

Видиш ли лобању где вири из гроба?
Руга ти се, мислиш, и све на те плази....
Тад у тебс она страшну слику буди:
И по твојем гробу човек ће да гази!...

19—XII—1897.

„Звезда“ за 1892.

Шабач

ЗАПИСИ

1.
Шта је наше друштво? — Свуд се пита, пише
— Лоповска дружина! — друго ништа више.

2.
Иди харај,
Пљачкај, варај —
И то сваки дан;
Па у цркву
Онда дођи,
Сви ће твоји
Греси проћи —
Брзо, као сан.
Отми, кради,
Туђе слади —
И од ближњег свог!
Немој попа
Мимонићи,
Па ћеш рају
Брзо стићи
Да те види бог!

Ово му је последња песма коју је написао на 20 дана
пред смрт у својој 19 година.

3

Шта имаш у себи? — Питали једном
Вечност — вечну књигу,
Прошлост и садашњост, којој покров спремам
За будућност — бригу!

4.

Чак на дну куле тамнице мрачне
Бацише творца светле идеје —
Ал' му идеја високо кружи,
С истином, правдом она се дружи,
И семе будућих дана сад сеје.*

5.

Време јури невидљивим током,
Старо доба ново дочекива
Па и морал, обичај и закон
Мењају се; лик им друкши бива.

6.

Смрт поштену, часну увек брале, жели,
Него срамни живот да ти судба дели.

7.

Роб се свагда свога, господара,¹
А господар опет роба боји,
Јер међ' њима пријатељство право,
Никад није, нит, мож' да постоји,

8.

Од срамоте лице нека ти не руди:
Кад покућен будеш од рђавих људи.

9

Кад се море ускомеша
Зар сме отпор ко да спрема;
Где ли само гнев овлада,
Ту разлогу — места нема!

10.

Сламка преломи се;
Сноп ни да се свије;

* Ово се односи на чика Васу Пелагића, великог
социјалистичког пропагатора.

Па и савез слабих
Силну моћ добије!

11

Умрла је правда! Умрла је правда!
— Многи сузе лије.
Тај се vara јако, та она се јоште —
Ни родила није!

12.

У данашњем свету
На злочин и крађу
Сиромаштво многе —
Нагнало је глађу.

13.

Тврдица са гладним трбухом једнако
Своје благо крије:
Он личи на коња, који вози вино,
А сам воду пије!

14.

„Наше друштво болесник је прави,
Брже лека! да не буде стрв!“
„Нека му се нож на жиле стави, —
Да истече покварена крв!“

15.

Море креће осека и плима,
Е, то исто и наш живот има;
К'о плима се горе пење сада,
К'о осека затим брзо пада.

16.

Ма колико да нада
Варљива често буде,
Ипак сред горког јада
До гроба прати људе.

17.

Смеј'о бих се пријатељу,
Смеј'о, бурно, лако,
Гледајући друштво труло
Када не бих само — плако!

18.

Који сваког својим пријатељством кити:
Тај пријатељ прави ником не мож' бити.

19.

Човека ће онда срећа
Једнако да служи.
Кад потпуно задовољство
Ода—свуд га кружи.

20.

О, ал' тај је гадног тела!
— Отимље се узвик свима —

21.

Ради! Ради! Ради!
Раденику то је право дато.
Слади! слади! слади!
Паразит је само рођен за то.*)

22.

Сваки се жали, сваки се тужи.
Памћење да га рђаво служи;
Ал' још не дознах за жалбу коју:
Да се ко жали на — памет своју.

23.

„Где је злато и сребро?“
Адвокат те за живота пита:
Где је злато и сребро?“
Над гробом ти поп смирено чита.

24.

Врло многи знају шта цео свет мисли,
И какво мњење по свету се креће;
А шта они мисле, каквог ли су мњења.
Е, то да вам кажу — они знати неће.

35

Истину и правду
— Две луче слободе —

* Знатан број ових записа, који су постали у интервали
од 1892—1896 год. штампан је у сатиричном листу „Врач.“

Свуд презиру људи,
У лудницу воде.
Али те две луче,
Те науке свете,
Победно ма кад — тад
Долазе до мете.

26.

Професор је један доказив'о
Говорећи против женског права —
Да женскиње има лакши мозак
Нег' што има човекова глава
Када умре тај професор вајни,
Распорена тада би му глава:
Од женског му лакши мозак беше
С тога и беше против женског права.

27.

Раскини, патниче, оков што те стеже,
И од њега сакуј осветнички мач!
Па онда с онима, што Слободи теже,
Протерај са земље невољу и плач!

28.

Умире друштво, к'о трошна лађа,*
Из смрти беде — срећа се рађа.

39.

„Наше друштво болесник је прави,
Боже лека! да не буде стрв!“
„Нека му се нож на жиле стави —
Да истече покварена крв.“

* Његов последњи зфоризам.

